

Voorlopige resultaten Kerkbalans 2010 en levend geld 2008-2009

1. Methodiek, steekproef en respons

De RPG schrijft ieder jaar alle colleges van kerkrentmeesters (bijna 1700) aan met de vraag om een inlichtingenstaat inzake hun inkomsten van en activiteiten rond Kerkbalans in te vullen. Dit jaar was er ook de mogelijkheid om dit digitaal (online) te doen. Vermoedelijk hierdoor was er sprake van een goede respons: 550 colleges retourneerden het formulier (4 % meer dan vorig jaar). Echter, niet alle formulieren waren volledig ingevuld. Uiteindelijk konden 487 formulieren worden gebruikt voor de totaaltellingen; per onderdeel (bijvoorbeeld als één-op-één vergelijkingen met vorige jaren worden gemaakt) kan de steekproef nog wat lager zijn. Om deze reden zullen in dit overzicht weinig totaalcijfers worden gepubliceerd. Hierdoor wordt tevens het risico verminderd dat door gebruikers van dit onderzoek verkeerde of verkeerd geïnterpreteerde cijfers worden geciteerd. In een aantal gevallen worden resultaten geëxtrapoléerd naar landelijke cijfers. De Protestantse Kerk beschikt namelijk over betrouwbare, zij het minder recente, gegevens over onder meer de inkomsten van de plaatselijke gemeenten.

In dit verslag worden alleen de belangrijkste resultaten van de enquête vermeld; meer informatie is te downloaden op de website van de VKB www.kerkrentmeester.nl. Waar nodig zal daarnaar verwezen worden in de tekst.

2. Resultaten algemeen

De belangrijkste resultaten van de inlichtingenstaten van Kerkbalans 2010 zijn samengevat in tabel 1. Ervan uitgaande dat de ingezonden staten een representatief beeld geven van de landelijke cijfers kan het volgende worden gesteld:

De totale opbrengst van Kerkbalans 2010 van de gemeenten aangesloten bij de Protestantse Kerk in Nederland bedraagt ruim € 193 mln, een geringe daling ten opzichte van 2009. Daarbij moet de kanttekening worden gemaakt dat de uiteindelijke bijdragen gewoonlijk hoger zijn dan de aanvankelijke toezeggingen (in 2009 0,9 % stijging ten opzichte van 2008 terwijl op basis van de toezeggingen van een 0-groei was uitgegaan) zodat we mogen hopen op een -zij het geringe- stijging van de inkomsten in 2010.

De Kerkbalans-bijdragen vertegenwoordigen ca 68 % van de totale inkomsten van de gemeenten en zelfs meer dan 80 % van de inkomsten uit levend geld. Dit aandeel is bovendien groeiende, vooral omdat de inkomsten uit collecten en overige giften afnemen (het aandeel daarvan loopt in twee jaar tijd met bijna een procent-punt terug).

3. Achtergronden

Zoals ieder jaar weer, blijkt ook nu dat minder mensen méér geven. Volgens de SMRA daalde het ledental van de Protestantse Kerk van 1 januari 2009 tot 1 januari 2010 met 2,4 %. Ook het aantal toezeggers daalde in die periode: met 2,0 %. De gemiddelde toezegging per lid bedraagt in 2010 ruim € 93, terwijl per lid in 2009 ruim € 91 werd bijgedragen.

Evenals vorig jaar ziet ongeveer de helft van de gemeenten zijn inkomsten stijgen, terwijl de andere helft een inkomstdaling doormaakt. Aan de gemeenten is gevraagd om de redenen van de stijging of daling aan te geven. Van de gemeenten met een inkomstenstijging met meer dan 5 % (69

gemeenten in de steekproef) is een nadere analyse van de opgegeven redenen gemaakt (details zijn terug te vinden op de website). Ruim de helft van deze gemeenten geeft geen reden of er is sprake van een incidentele groei, maar zo'n 45 % verklaart de stijging uit een ander aanpak van de actie Kerkbalans. Van deze gemeenten heeft ruim de helft een concreet doel van de actie gecommuniceerd; zo'n 40 % heeft intensiever gecommuniceerd cq meer/andere media ingeschakeld, en nog eens 30 % heeft gesegmenteerd cq een specifieke doelgroep benaderd (de totalen tellen op tot meer dan 100 % omdat door gemeenten meer dan één methode kan zijn toegepast).

4. Gegevens per regio

De gegevens per regio (indeling volgens de Algemene Classicale Vergaderingen) zijn opgenomen in tabel 2. Zij kunnen door kerkrentmeesters worden gebruikt om hun eigen gegevens te vergelijken met de cijfers uit hun eigen regio. Enkele opvallende zaken:

- Evenals vorig jaar scoren de regio's Friesland, Noord-Holland en Utrecht bovengemiddeld qua bijdrage per lid en per bijdrager/toezegger. E.e.a. duidt op de mate van betrokkenheid op de kerkelijke gemeente per regio.
- In Noord-Brabant-Limburg en Noord-Holland daalt het toezeggingsbedrag bovengemiddeld, onder meer omdat in deze regio's de bijdrage per lid niet lijkt te stijgen (in de meeste andere regio's wél).
- Ook in 2009 was het uiteindelijke bedrag aan bijdragen hoger dan de oorspronkelijke toezeggingen: 1,7 % (in 2008 overigens nog bijna 3 % hoger). Dit effect deed zich bovengemiddeld voor in de drie westelijke provincies Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland.

5. Overige informatie over Kerkbalans 2010

In tabel 3 zijn de resultaten van de overige in de inlichtingenstaten gestelde vragen opgenomen. Het betreft extra informatie over de toezeggingen, de mate waarin de gemeenten de actie Kerkbalans ondersteunen, de mate waarin gebruik wordt gemaakt van de diensten van de VKB/Raad Plaatselijke Geldwerving, de mate waarin (elementen van) Kerkbalans Nieuwe Stijl worden doorgevoerd en informatie over de overige inkomstenbronnen van de gemeente.

De resultaten spreken voor zich en er zijn geen significante afwijkingen ten opzichte van de resultaten in vorige jaren, met uitzondering van het gebruik van de website dat is gegroeid (vorig jaar was er nog sprake van een daling). Dit hangt samen met het feit dat veel gemeenten gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid de Kerkbalansmaterialen online te bestellen op de website www.kerkrentmeester.nl.

Het relatief hoge percentage gemeenten dat niet overweegt om (onderdelen van) Kerkbalans Nieuwe Stijl te gaan toepassen (58 %) behoeft enige toelichting. Uit de antwoorden op de open vraag: "Wat is de reden waarom u (nog) geen beleid ontwikkelt om Kerkbalans Nieuwe Stijl in uw gemeente in te voeren?" blijkt dat veel van deze gemeenten al eerder met KBNS aan de slag zijn gegaan. Als dit gegeven wordt meegewogen daalt het percentage niet-invoerders naar 42 %, toch nog altijd een substantieel deel van de gemeenten. Wij raden deze gemeenten van harte aan toch met Kerkbalans Nieuwe Stijl aan de slag te gaan, of anderszins de activiteiten rond Kerkbalans te intensiveren. Uit paragraaf 3 hierboven blijkt de succesformule:

- 1) Stel een helder doel voor de Kerkbalansactie van dit jaar, geef transparantie wat er met het geld gebeurt en is gebeurd, en/of vraag om een concreet bedrag/stijgingspercentage
- 2) Communiceer vaker en intensiever, schakel meer media in
- 3) Segmenteer: Maak onderscheid tussen verschillende doelgroepen onder meer op basis van Kerkbalanstoezeggingen in vorige jaren en/of benader bepaalde doelgroepen gericht met gerichte vragen.

Er is in de inlichtingenstaten ook een aantal andere open vragen gesteld, namelijk

- Waarom hebben niet alle toezeggers 2009 hun toezegging omgezet in een bijdrage?
- Wat wordt er gedaan met de opmerkingen van Kerkbalanslopers die zij op de looplijst vermelden?
- Welke onderwerpen of faciliteiten zou u alsnog in de website aangebracht willen zien?
- Waarom maakt u geen gebruik van het door de RPG beschikbaar gestelde foldermateriaal?
- Wat zijn uw ervaringen met collectebonnen?

Alle antwoorden op deze vragen zijn -waar nodig geanonimiseerd- te downloaden van de website www.kerkrentmeester.nl (of kunnen worden opgevraagd bij het bureau van de VKB, 078-6393666). Interessant materiaal waaruit blijkt hoe andere kerkrentmeesters met geldwerving in algemene zin en de actie Kerkbalans in het bijzonder omgaan.

Namens de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving,

G.J. Robbemond, voorzitter

M. van Seventer, secretaris

Tabel 1: Samenstelling inkomsten gemeenten

Absoluut, in miljoenen €	2007	2008	2009	2010
Kerkbalans	190,2	192,0	193,7	193,2
Collecten en giften	45,4	45,0	44,0	NNB
Levend geld	235,6	237,0	237,7	NNB
Overig	41,0	45,0	46,3	NNB
Totaal	276,6	282,0	283,9	NNB

Als % van totaal	2007	2008	2009	2010
Kerkbalans	68,8%	68,1%	68,2%	
Collecten en giften	16,4%	16,0%	15,5%	
Levend geld	85,2%	84,0%	83,7%	
Overig	14,8%	16,0%	16,3%	
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	

Als % van levend geld	2007	2008	2009	2010
Kerkbalans	80,7%	81,0%	81,5%	
Collecten en giften	19,3%	19,0%	18,5%	
Levend geld	100,0%	100,0%	100,0%	
Overig	17,4%	19,0%	19,5%	
Totaal	117,4%	119,0%	119,5%	

Ontwikkeling t.o.v. vorig jaar	2007	2008	2009	2010
Kerkbalans		0,9%	0,9%	-0,2%
Collecten en giften		-0,8%	-2,2%	NNB
Levend geld		0,6%	0,3%	NNB
Overig		10,0%	2,7%	NNB
Totaal		2,0%	0,7%	NNB

Bron: Levend geld en totale inkomsten 2007 t/m 2009 uit basisgegevens Quotumheffing Protestantse Kerk, overige gegevens geëxtrapoleerd op basis van uitkomsten inlichtingenstaten

Tabel 2: gegevens uit de inlichtingenstaten per regio

Gegevens per ACV	Gem. bijdrage 2009/bijdrager	Gem. toez. 2010/toezegger	Gem. bijdrage per lid 2009	Gem. toez. per lid 2010	% stijging toez. 2009-2010	bijdrage 2009 vs toezegging 2009
Friesland	€ 236	€ 235	€ 105	€ 107	0,4%	1,1%
Gelderland	€ 201	€ 204	€ 89	€ 91	0,2%	1,2%
Groningen-Drenthe	€ 196	€ 208	€ 96	€ 99	0,1%	0,9%
Noordbrabant-Limburg	€ 208	€ 217	€ 82	€ 81	-2,7%	2,1%
Noord-Holland	€ 252	€ 258	€ 100	€ 99	-2,8%	2,8%
Overijssel-Flevoland	€ 201	€ 194	€ 85	€ 88	-0,1%	0,3%
Utrecht	€ 242	€ 268	€ 119	€ 123	-0,1%	1,0%
Zeeland	€ 200	€ 200	€ 87	€ 87	0,2%	4,3%
Zuid-Holland	€ 232	€ 236	€ 85	€ 87	0,3%	2,9%
Totaal	€ 217	€ 220	€ 91,29	€ 93,38	-0,2%	1,7%

Tabel 3: Overige informatie Kerkbalans (1)

Extra informatie inzake toezeggingen

	Ja	Neen
Hebben alle leden die begin 2009 een toezegging deden, hun toezegging in een daadwerkelijke bijdrage omgezet?	37%	63%
Biedt uw gemeente de mogelijkheid toezeggingen voor Kerkbalans gespreid over het jaar te betalen?	88%	12%
Kunt u aangeven hoeveel procent van het aantal pastorale eenheden dat voor Kerkbalans 2010 benaderd is, van een vorm van gespreide betaling gebruik maakt?	49%	51%

Ondersteuning actie kerkbalans

	Ja	Neen
Staat de actie Kerkbalans op de agenda van de kerkenraad geagendeerd?	78%	22%
Is de predikant bij de voorbereiding van de actie Kerkbalans betrokken?	53%	47%
Wordt er tijdens de eredienst aandacht aan de actie Kerkbalans besteed?	69%	31%
Vindt er jaarlijks het in de kerkorde voorgeschreven begrotingsoverleg plaats tussen het college van diakenen en de commissie zending (en werelddiaconaat)?	62%	38%
Worden in uw gemeente de gemeenteleden persoonlijk bezocht door het brengen van de enveloppe met folder en het ophalen van het antwoord op Kerkbalans?	95%	5%
Nodigt u de Kerkbalanslopers vóór de actieperiode uit voor een gesprek om e.e.a. toe te lichten?	50%	50%
Lukt het u elk jaar weer het vereiste aantal Kerkbalanslopers in te schakelen?	97%	3%
Wordt met de opmerkingen van de Kerkbalanslopers, die zij op de looplijst vermelden, iets gedaan?	96%	4%
Maakt u gebruik van de mogelijkheden om in de z.g. huis-aan-huis-bladen aandacht voor de actie Kerkbalans te vragen?	14%	86%
Maakt u gebruik van de mogelijkheden die via de regionale omroepen geboden wordt om aandacht voor de actie Kerkbalans te vragen?	4%	96%
Publiceert u in het kerkblad van uw gemeente vóór en ná de actie Kerkbalans?	98%	2%
Ontvangen gemeenteleden die een toezegging voor Kerkbalans 2010 deden een persoonlijk bedankbriefje?	3%	97%
Zo neen, plaatst u in uw kerkblad een algemene 'bedankpublicatie'?	94%	6%

Tabel 3: Overige informatie Kerkbalans (2)

Ondersteuning door RPG/KB

	Ja	Neen
Heeft u de website bezocht?	62%	38%
Maakt u gebruik van het door de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer beschikbaar gestelde foldermateriaal?	63%	37%
Als u eigen materiaal gebruikt, vindt u dit naar wens?	87%	13%

	Goed	Matig/on- Voldoende
Bevindingen inzake website	77%	23%
Mening over foldermateriaal	87%	13%

Kerkbalans Nieuwe Stijl

	Ja	Neen
Overweegt u om dit jaar (onderdelen van) Kerkbalans Nieuwe Stijl in uw gemeente te gaan toepassen?	42%	58%
Zo ja, wenst u gebruik te maken van de diensten van deze Kerkbalans Adviseurs?	20%	80%
Wenst u nadere informatie over Kerkbalans Nieuwe Stijl?	30%	70%

Overige inkomsterbronnen

	Ja	Neen
Er zijn diverse gemeenten die vele jaren met succes gebruik maken van collectebonnen. Is dat in uw gemeente het geval?	85%	15%
Regelmatig komt het voor dat gemeenten inkomsten genieten uit legaten en nalatenschappen van gemeentelieden. Is dat ook in uw gemeente het geval?	36%	64%
Zo ja, hoeveel legaten ontving u in 2009 (gemiddeld per gemeente die legaten ontvangt)?	0,87	
Welk bedrag ontving u in 2009 aan legaten en nalatenschappen (gemiddelde per gemeente die legaten ontvangt)?	€ 14.300	